

Haldusreform ja ühistransport

Jüri Võigemast

Tallinn, Kiek in de Kök

1. detsember 2016

Sisend omavalitsusfoorumile:

Omavalitsuste kavandatav liitmine, ümberkorraldused riigihalduses ja teenuste koondumine suurematesse keskustesse muudab oluliselt eelkõige maal ja väiksemates linnades elavate inimeste liikumisvajadusi. Muuhulgas suurendavad riiklikud ümberkorraldused oluliselt ka **ühistranspordi rolli avalike ja erateenuste kättesaadavuse tagamisel.**

Kahjuks on haldusreformi aruteludes seni väga vähe käsitletud ühistranspordi tulevikku.

Aruteluks:

- * Mida plaanib Vabariigi Valitsus ühistranspordi korralduses reformida?
- * Kuidas näevad oma rolli ühistranspordikorralduses reformitavad omavalitsused?
- * Mis saab koolitranspordist kui kooliteed kordades pikenevad?
- * Mida teha, et tugevalt doteeritav ühistransport oleks piletihinna poolest kättesaadav igaühele?
- * Kas reformi mõjudega kohanemise üheks vahendiks võiks olla **tasuta ühistransport tänastel maakonnaliinidel?**

**Kohaliku omavalitsuse rolli muutus
ühistranspordi korralduses?**

Vaatan, kuidas pusle erinevad klotsid omavahel kokku sobivad ja millised on valikukohad:

- * Ühistranspordiseadus;
- * Koalitsioonilepingu suund;
- * haldusreformi ideed;
- * Transpordi arengukava 2014-2020;
- * omavalitsusliitude taotlused

Ühistranspordiseadus

Vastu võetud 18.02.2015

§ 12. Ühistransporti kavandavad ja korraldavad asutused

Ühistransporti **kavandavad ja korraldavad** käesolevas seaduses või selle alusel sätestatud korras valla- ja linnavolikogu ning valla- ja linnavalitsus (edaspidi *omavalitsusorgan*), maavalitsus, Maanteeamet, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Vabariigi Valitsus, **kaasates vajaduse** korral omavalitsusüksuste liite, vedajaid ja vedajate ühendusi ning **asutades piirkondlikke ühistranspordikeskusi.**

Ühistranspordiseadus *Vastu võetud 18.02.2015*

§ 13. Omavalitsusorgani ülesanded

(1) Omavalitsusorgan oma haldusterritooriumil:

1) suunab ja koordineerib ühistranspordi arengut ning töötab välja ja viib ellu asjaomaseid arengukavasid, mida rahastatakse omavalitsusüksuse eelarvest, riigieelarvest ning eraõiguslike isikute sihteraldistest;

...

7) võib esitada oma asukoha järgsele maavalitsusele taotluse valla või linna ühistranspordi osaliseks rahastamiseks riigieelarvest;

(2) Vajaduse korral täidab omavalitsusorgan käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesandeid koostöös teiste omavalitsusorganite, maavalitsuste ja omavalitsusüksuste liiduga.

Ühistranspordiseadus *Vastu võetud 18.02.2015*

§ 14. Maavalitsuse ülesanded

Maavalitsus:

1) suunab ja koordineerib **maakonna ühistranspordi arengut** ning töötab välja ja viib ellu asjaomaseid arengukavasid, mida rahastatakse riigieelarvest, omavalitsusüksuste eelarvetest ning eraõiguslike isikute sihteraldistest;

8) korraldab avaliku teenindamise lepingu alusel teostatava liiniveo rahastamist riigieelarvest, valla- ja linnavolikogude otsuste alusel nende eelarvetest ning ettevõtjate sihteraldistest;

(2)Vajaduse korral täidab maavalitsus käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesandeid **koostöös maakonna omavalitsusüksuste ja omavalitsusüksuste liidu, teiste maavalitsuste ja Maanteeametiga.**

Ühistranspordiseadus *Vastu võetud 18.02.2015*

§ 16. Maanteeameti ülesanded

(1) Maanteeamet:

...

4) nõustab valla- ja linnavalitsust, maavalitsust ning piirkondlikku ühistranspordikeskust bussiliikluse avaliku teenindamise lepingu koostamise, rakendamise ja liinivõrgu kujundamise küsimustes;

...

(2) Vabariigi Valitsus võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesannetele volitada korraldusega Maanteeametit maavalitsuse asemel täitma asjakohaseid käesoleva seaduse § 14 lõikes 1 ja teisi käesolevas seaduses nimetatud maavalitsuse ülesandeid.

Ühistranspordiseadus *Vastu võetud 18.02.2015*

§ 15. Piirkondlik ühistranspordikeskus

(1) Piirkondlik ühistranspordikeskus on omavalitsusüksuste ja riigi asutatud **äriühing või mittetulundusühing**, kus riigil ja omavalitsusüksustel on enamusotsustusõigus.

(2) Piirkondlikest iseärasustest ning **ühistranspordi otstarbekama korraldamise vajadusest** tulenevalt **võivad omavalitsusüksused ja riik volitada piirkondlikku ühistranspordikeskust** halduslepingu alusel täitma asjakohaseid käesoleva seaduse §-des 13 ja 14 nimetatud **ülesandeid** ning anda ühistranspordikeskusele nende ülesannete täitmiseks vajaliku raha ja muu vara.

(3) Piirkondliku ühistranspordikeskuse ülesanne on tagada elanikele ühistranspordikeskuse **asutajate ettenähtud tegevuspiirkonnas, sõltumata selle territooriumi haldusjaotusest, soodsam ja majanduslikult tõhusam ühistransport**, mille aluseks on ühtne liinivõrk, kooskõlastatud sõiduplaanid ning ühtne piletisüsteem. **Piirkondlik ühistranspordikeskus ei või täita vedaja funktsioone.**

Ühistranspordikeskused (MTÜ)

Harjumaa Ühistranspordikeskus;

Pärnumaa Ühistranspordikeskus

Järvamaa Ühistranspordi Keskus

Jõgevamaa Ühistranspordikeskus

Eeltoodu lühidalt:

- * Kohalik omavalitsus korraldab ühistransporti **oma linna/valla ulatuses;**
- * Maavalitsus korraldab ühistransporti **maakonna ulatuses;**
- * Piirkondlik ühistranspordikeskus korraldab ühistransporti ühistranspordikeskuse **asutajate ettenähtud tegevuspiirkonnas,** sõltumata selle territooriumi haldusjaotusest;
- * Vajaduse korral täidavad kohalikud omavalitsused ja maavalitsused ühistranspordialaseid ülesandeid **koostöös teiste partneritega;**
- * **Ja - Vabariigi Valitsus võib volitada Maanteeametit täitma maavalitsuse ülesandeid ühistranspordi korraldamisel;**

Hetkeseis

Hetkeseis

Keskerakonna, IRL-i ja SDE koalitsioonilepe (21.11.2016)

VIII Kohalikud omavalitsused ja regionaalpoliitika

* Anname maakondliku ühistranspordi **korralduse koos tänase dotatsiooni ja täiendavate vahenditega üle kohalikele ühistranspordikeskustele või kohalikele omavalitsustele.**

* Maakonnasisese ühistranspordi **täiendav** dotatsioon:

2017	2018	2019	2020
	21	21	21

Märkus – tänane dotatsioon:

2017. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri
(Lk 188)

* Ühistranspordi toetus **maavalitsustele** maantee-
transpordi korraldamiseks **21,247 mln eurot**

Kohalike omavalitsuste eelarved 2015

04512 Ühistranspordi korraldus

KOKKU	79,9 milj eurot
Sh Harjumaa	65,2
Sh Tallinn	63,9
Tartu linn	8,3
Pärnu linn	3,2
Narva linn	1,4
Kohtla-Järve linn	0,7
Valga linn	0,205
...	
Rakvere linn	0,066
...	

Kohalike omavalitsuste eelarved.

09600 Koolitransport

KOKKU	7,8 milj		
Harjumaa	1,6 milj	Raplamaa	616
Hiiumaa	97 tuhat	Saaremaa	297
Ida-Virumaa	387	Tartumaa	764
Jõgevamaa	477	Valgamaa	283
Järvamaa	409	Viljandimaa	420
Läänemaa	290	Võrumaa	454
Lääne-Virumaa	817		
Põlvamaa	212	Tallinn	-
Pärnumaa	843	Tartu	15

VALITSUSKOMISJONI JA OMAVALITSUSLIITUDE KOOSTÖÖKOGU DELEGATSIOONI 2017. AASTA RIIGIEELARVE LÄBIRÄÄKIMISTE LÕPP- PROTOKOLL

...

II. HARIDUS- JA NOORSOOTOÖ VALDKOND

Ettepanek 9. Kavandada vastavalt PGS-ile toetus õpilaste transpordi rahastamiseks alates 2017. a mahus vähemalt 15 MEUR

/ Põhjendus. KOVd kulutavad aastas ligikaudu 20 MEUR õpilaste kooliveole (piletite kompenseerimine, avalike liinide doteerimine, oma transpordi kulud, tellitud transpordi kulud). Tuludes selleks vahendeid pole ette nähtud.

Seoses koolivõrgu muutustega, eriti gümnaasiumide osas, suurenevad kulud transpordile veelgi. Riik peab võtma kaasvastutuse, lisama haridustoetuse valemisse täiendava komponendi ja eraldama KOVdele vähemalt poole kulude mahus toetust õpilaste koolitranspordi kulude katmiseks. (jaotussüsteem töötada välja vastavalt transporti vajavate õpilaste arvule)./

Hetk tagasi

Pakutud suund:

1. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja teiste haldusreformi elluviimisega seotud seaduste muutmise seadus (eelnõu)

Hetk tagasi - EIS kooskõlastusringile (31.10.2016):

1. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja teiste haldusreformi elluviimisega seotud seaduste muutmise seadus (eelnõu)

Eelnõu seletuskirjast:

Lähtuvalt haldusreformi kontseptsioonis kirjeldatud ettepanekutest ning valitsuskabineti 25.08.2016 nõupidamisel kokkulepitust **antakse käesoleva eelnõuga KOVidele koostöös täitmiseks** piirkondliku arendustegevuse korraldamine (maakonna arengustrateegia koostamine ja elluviimine), maakondliku ja piirkondliku ettevõtluskeskkonna arendamine ning **piirkondliku ühistranspordi korraldamine (koostöös Maanteeametiga).**

Eelnõu seletuskirjast:

Eelnõuga tehakse järgmised haldusreformi eesmärgi saavutamist toetavad haldusreformi kontseptsioonist tulenevad muudatused KOVide täidetavates ülesannetes:

...

3) antakse ÜTS muudatusega piirkondliku ühistranspordi korraldamine **maavalitsustelt üle Maanteeametile, kes võib volitada selle täitmiseks piirkondlikele ühistranspordikeskustele.**

Eelnõu seletuskirjast:

Juhtimise koondamisel Maanteeameti alla on võimalik terviklikult analüüsida, milliste erijuhtumite kasutamise jätkamine on reisijate jaoks mõistlik ning neid rakendada ühetaoliselt kõigis maakondades.

Kogu ümberkorralduse konkreetne mõju on ühistranspordi korralduse killustatuse kadumine ja kompetentsikeskuste tekkimine, läbi selle korraldavate ametnike oskuste paranemine, mille tulemusena on võimalik osutada efektiivsemalt kvaliteetset ühistransporditeenust nii maakonnaliinidel kui ka KOV liinidel, kui viimased seda ühistranspordikeskuselt tellivad.

2. Transpordi arengukavast 2014-2020

2. Transpordi arengukavast 2014-2020:

8. ALAEESMÄRK 5. MUGAV JA KAASAEGNE ÜHISTRANSPORT

Meede 5.1 Üleriigiliste ühistranspordiühenduste arendamine

Meede 5.2 Regionaalsete ühistranspordiühenduste arendamine

Meede 5.3 Kohalike ühistranspordiühenduste arendamine

Meede 5.4 Ühistranspordi integreerimine ja ligipääsu parandamine

Meede 5.2 **Regionaalsete** ühistranspordiühenduste arendamine

Meetme raames ellu viidavad olulisemad **tegevused**:

1. Kaasajastatakse liinivõrgud.
2. Kohandatakse hankedokumendid teenusstandardist tulenevate nõuete täitmiseks.
3. **Regionaalse ühistranspordi korraldus viiakse maakondade tasemelt eri maakondi hõlmavate suuremate regioonide tasemele**
4. Hõreasustusega piirkondades võetakse kasutusele paindlikud ühistranspordilahendused, nt nõudebuss, sotsiaaltransport või -takso.

Meede 5.3 Kohalike ühistranspordiühenduste arendamine

Meetme kujundamise põhimõtted:

1. Soodustatakse maaomavalitsuste liinivõrkude integreerimist regionaalsesse liinivõrku. Õpilaste transpordiks mõeldud liinid peaksid olema kasutatavad kõigi elanike jaoks. Samas võib maakonnaliine pikendada, juhul kui see võimaldab otstarbekamalt õpilasvedu korraldada.
2. Liinivõrgud kujundatakse selliselt, et õpilastel, kelle jaoks põhikool on elukohajärgne kool, ei kuluks kooli jõudmiseks rohkem kui 60 minutit.
3. Kohalikku bussi-, trolli- ja trammiliiklust riik tegevuskulude katmisel ei toeta.

Meede 5.3 Kohalike ühistranspordiühenduste arendamine

Meetme raames ellu viidavad olulisemad **tegevused:**

1. Toetatakse toimepiirkonnakeskustes ühistranspordi projekte EL-i struktuurifondidest.
2. Toetatakse toimepiirkonnakeskustes keskkonnasõbraliku veeremi soetamist, selles ulatuses, mille võrra keskkonnasõbralik veerem on diiselmootoriga veeremist kallim.
3. **Analüüsitakse riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete jaotust ühistranspordi korraldamisel ja sellega seonduvat rahastamist, ning tehakse vajadusel ettepanekud muudatusteks**

Meede 5.3 **Kohalike** ühistranspordiühenduste arendamine

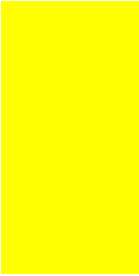
Halduskorralduse mõju ühistranspordi korraldusele. Regionaalse ja kohaliku ühistranspordi jaotuse osas arvestatakse võimaliku kohalike omavalitsuste halduskorralduse muudatusega.

Kohalike omavalitsuste arvu vähenemine ja sellest tulenevalt nende territooriumi suurenemine soodustaks regionaalsete ühistranspordikeskuste teket.

Sellest tulenevat **riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete võimalikku muutust analüüsitakse omavalitsuskorralduse reformi ettevalmistamise raames kohaliku omavalitsuste ülesannete ja rahastamise tööühmas.**

Meede 5.4 Ühistranspordi integreerimine ja ligipääsu parandamine

Meetme kujundamise põhimõtted:

- 1. Ühistranspordi korraldavad institutsioonid peavad senisest oluliselt rohkem pöörama tähelepanu liinivõrkude ja sõiduplaanide koordineerimisele.**
 - 2. Soodustatakse maaomavalitsuste liinivõrkude integreerimist regionaalsesse liinivõrku.**
 - 3. Soodustatakse ettevõtete poolt korraldatud tööliste veo integreerimist regionaalsesse liinivõrku.**
-

Meede 5.4 Ühistranspordi integreerimine ja ligipääsu parandamine

Meetme kujundamise **põhimõtted:**

4. Taristu arendamisel rakendatakse universaalse disaini põhimõtteid.

5. **Avaliku liinivõrgu tariifisüsteemide** kujundamisel eelistatakse süsteeme, mis soosivad ühistranspordi püsikasutust.

6. EL-i struktuurifondidest toetatavate kohalike omavalitsuste transpordiprojektide puhul on **eelistatud investeeringuid** ühistranspordi infrastruktuuri, mis parandavad ühendust regionaalse ühistranspordi ja kaugliiklusega või aitavad kaasa riigi keskkonnaeesmärkide saavutamisele.

Meede 5.4 Ühistranspordi integreerimine ja ligipääsu parandamine

Meetme raames ellu viidavad olulisemad **tegevused:**

1. Suuremate linnade ja neid ümbritsevate regioonide avalike ühistranspordivõrkude (sh rongiliiklus) **piletisüsteemid integreeritakse**. Piletimüügisüsteemid integreeritakse üle Eesti.
2. Luuakse toetusmeede kohalikele omavalitsustele üleriigilisi liine teenindavate ühistranspordipeatuste paremaks ühendamiseks kohaliku liikumise ja olulisemate sihtpunktidega.
3. Minnakse järjepidevalt üle veeremile, mis on sobilik ka liikumispuuetega inimeste teenindamiseks.
4. **Parandatakse ühistranspordi info kättesaadavust**, võetakse sealjuures kasutusele informatsioonisüsteemid, mis vastavad kuulmis- ja nägemispuudega inimeste vajadustele.

Tänased valikud – millised „rööpad“ valime

Valikud:

III Demokraatia, riigivalitsemine ja kodanikuühiskond

Kaotame maavalitsused, **anname nende sisuliselt omavalitsuslikud ülesanded omavalitsustele ja nende ühisasutustele ning** maavalitsuste riikliku järelevalve funktsioonid riigiametitele. Viime riigiasutusi maakondadesse.

VIII Kohalikud omavalitsused ja regionaalpoliitika

Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamiseks ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel viime ellu haldusreformi.

Suurendame kohaliku omavalitsuse finantsautonoomiat. Anname omavalitsustele üle osa riiklike ülesandeid koos vastava rahastusega.

Ehk lühidalt:

Ettepanek valikuteks:

* Lisaks valla-/linnasisesse ühistranspordi, sh koolitranspordi korraldamise kohustusele **anda senise maakondliku ühistranspordi korraldamise ülesanne üle kohalikele omavalitsustele ühiseks korraldamiseks.**

* **Vastav ressurss** anda kohalike omavalitsuste **tulubaasi** (üleminekuvariandi puhul toetusfondi).

* **Maanteeametil on nõustamise ja järelevalve funktsioon**

**Me istume kõik „ühes bussis“ –
edu kõigile heade plaanide elluviimiseks !**